

Centrum pro výzkum
toxických látek
v prostředí

Politika ochrany životního prostředí před chemickým znečištěním (ENV005) přednáška č. 3

Ing. Kateřina Šebková, Ph.D.

25.října 2016

INVESTICE DO ROZVOJE VZDĚLÁVÁNÍ

Inovace tohoto předmětu je spolufinancována Evropským sociálním fondem a státním rozpočtem České republiky

Obsah

- **Legislative EU a ČR v oblasti chemických látek - jak jsme k ní došli a jak se v ní vyznat?**
 - Základní přehled o EU - historický vývoj
 - typy nástrojů v EU legislativě a historický přehled (časová osa)
 - jak se v nástrojích vyznat?
 - tvorba legislativy na EU úrovni: kdo a jak
 - Paralela na národní úrovni

EU vývoj - obecně

Časově

6-9-12-15-25-27-**28**-?

1950-... 2007-1.7. 2013-....?

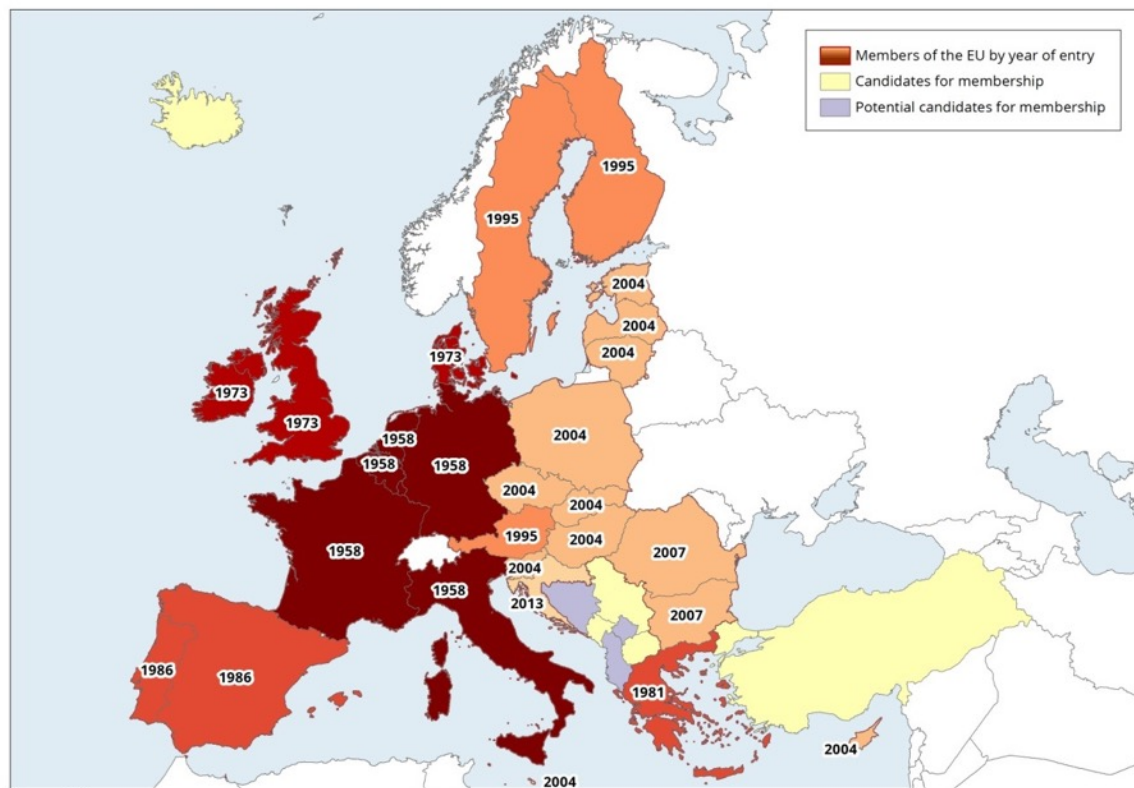
Právně - smlouvy

Evropské společenství uhlí a oceli
Evropské hospodářské společenství
(EHS – EEC)
Evropské společenství (ES – EC)
Evropská unie (EU – EU)

Cílem EU je **vytvoření společného trhu hospodářské a měnové unie, podpora rozvoje a růstu hospodářství, zaměstnanosti, konkurenceschopnosti a zlepšování životní úrovně a kvality životního prostředí**

+ EHP (Norsko, Švýcarsko, Island + "pidistáty")
+ susedská politika, kandidátské země

ENLARGEMENTS OF THE EU, 1958 - 2013

Source: EU

Tvorba legislativy na EU úrovni

Centrum pro výzkum
toxických látek
v prostředí

Proč máme legislativu?

**Chceme regulovat rizika/nebezpečí, mít jednotné postupy,
stejná pravidla = řád**

Chemické látky se na různých úrovních regulují z důvodu:

- Velkého počtu látek a řady negativních zkušeností (otravy, havárie, katastrofy, nedostatečná znalost – princip prevence
- reakce na prudký průmyslový rozvoj po II. světové válce (50 -70. léta 20. století)
- Přírodní nerovnováha
- Ochrana zdraví (obecně, ale i při práci)
- Ochrana životního prostředí

Úvod (2) - Jak to začalo - čím to začalo

- Chemické látky nebyly vnímány jako problém/znečištění se do 2.poloviny 60.let moc neřešilo = výroba nových typů látek, často bez dostatečné znalosti důsledků na ŽP a zdraví
- Byly zvláštní ustanovení týkající se výrobků, ale nikdy rámcová legislativa
- Nerovnováha v životním prostředí - problémy – kyselá dešť, ozonová vrstva, eutrofizace vod, znečištěné ovzduší – konec 60. let
 - ▶ Akce na světové úrovni/Evropské (EU 5-9-12-15)/národní ale v **různém rozsahu a časovém horizontu**

Úvod (3) - Paralelní procesy

- **Globální – po roce 1972** - Deklarace konference o lidském životním prostředí ve Stockholmu, založení UNEP 1974, první globální úmluva („chemická“) - 1988 - Vídeňská úmluva (ozon), region Evropa – (EHK OSN) CLRTAP – 1979
- **Evropské (EHS, ES, EU) – od roku 1967 –** směrnice o nebezpečných látkách (DSD) 67/548/EHS
- **Národní/CZ –** roztržitěná legislativa, první rámcová až v roce 1998, ale stále zachovala rozdělení pravomocí mezi ministerstva MZ, MPO, MŽP, inspekční orgány, celní orgány a další; další legislativa – příprava na vstup do EU – harmonizace legislativy; provázanost EU a národní legislativy – nová hierarchie nástrojů - velké systémové změny (viz další přednášky)

Hierarchie a typy právních nástrojů EU

- **nařízení (regulation)** – právně závazné, platí přímo - citovat jako nařízení č. xxx/xxx Nařízení má přednost před vnitrostátním zákonem a platí jednotně ve všech státech EU!
- **směrnice (directive)** – právně závazné, platí přímo (cíl), ale nutná transpozice – „způsob“ = zákon/vyhláška - citovat jako směrnice 1234/xx
- **rozhodnutí (decision)** - není právně závazné, ale vysvětlující, napravuje nedostatky zákona
- **doporučení (recommendation)** -
- **názor/stanovisko (opinion)**

DŮLEŽITÉ!!!!!!! – znát, rozlišovat

Pozn. Označování právních předpisů - 3 části – „číslo aktu“:

pořadové číslo,

rok zveřejnění/vyhlášení nebo, v případě směrnic, přijetí,

některá ze **zkratk**: EHS, ES, EU (jiné oblasti mimo chemii mohou mít ještě i „EU, Euratom“, „SZBP“ pro společnou zahraniční a bezpečnostní politiku) v závislosti na čase:

Před rokem 1993: používaly se zkratky „**EHS**“ + mimo chemii i „**ESUO**“ a zkratkové slovo „Euratom“.

od 1. XI. 1993 (datum vstupu Maastrichtské smlouvy v platnost): zkratka „**EHS**“ se nahrazuje zkratkou „**ES**“.

od 1. XII. 2009: po vstupu Lisabonské smlouvy v platnost je zavedena zkratka „**EU**“ a zkratka „**ES**“ se již nepoužívá.

EU - chemická legislativa - historický vývoj

první legislativa - r 1967 - tzv. **směrnice** o nebezpečných látkách (Dangerous Substances Directive) **67/548/EHS**

32x přizpůsobována technickému pokroku (adaptation to technical progress) a nahrazena **nařízením o klasifikaci, označování a balení č.1272/2008/ES**

Od 80.let ve strategickém plánu Evropského společenství - definována potřeba řešit problematiku rizik chemických látek komplexněji - směrnice **76/769/EHS** - o minimalizaci rizik (Directive 76/769/EEC on the implementation of risk reduction measures)

nařízení č. **793/93/EHS** o hodnocení a kontrole rizik z chemických látek

obecnější legislativa - snaha o pokrytí všech látek systémově - chemická politika **nařízení č.1907/2006/ES „o REACH“ - registraci, hodnocení, povolování a omezování chemických látek**

+ dalších několik desítek zvláštních předpisů + různé přístupy - jak se časově vyvíjelo - ...
udržitelný rozvoj, LCA, IPPC - (IED directive), BAT/BEP - podrobnosti viz přednášky
C6890 (Technologie a nástroje ochrany životního prostředí I)

časová osa

EU instituce a hráči v oblasti chemických látek

„BRUSEL“

Navrhovatel legislativy (legislator) - vždy Evropská Komise

Podpora legislativy

navrhovatel, členské státy (vlády a veřejnost) = EK, Rada EU, Evropský parlament

Evropská komise (generální ředitelství a jeho pracovníci) - DG Environment , DG Competitiveness (ex-Enterprise)

Strategické dokumenty (bílá kniha, zelená kniha) → plán: téma a termín

Expertní skupiny Evropské komise - „Committee under regulation,...“, „Technical adaptation committee...“ nebo „Group on ...“

Politické pracovní skupiny Rady EU - Working Party on Environment , WPE (J1)
Working Party on International Environmental Issues
WP IEI

Výbor stálých zástupců (COREPER) - hlavně J1 (WP ENV)

Rada ministrů životního prostředí (Council of Ministers of Environment) - 4x ročně

Publikace v Úředním věstníku EU (Official Journal) [EUR-Lex - Úřední věstník](#)

- + „stakeholders“ - konzultace všech zainteresovaných (experti, průmysl, vlády, NGO)
- + Evropský parlament
- + lobby

Tvorba chemické legislativy na EU úrovni

Příklad: Jak se vyjednával REACH?

Bílá kniha (2001)

Zelená kniha (2003)

Pracovní skupina pro REACH (2003-2005) - celkem přes 90 jednání

COREPER

Parlament - čtení, trialog (Rada, Komise, Parlament)

Politická shoda – od expertů po ministry... - Council of Ministers prosinec 2005

EP Parlament – až prosinec 2006...

Vyhlášení předpisu v úředním věstníku (národní jazykové verze) 30.12.2006 (849 stran)

běží implementace – vstup v platnost 1.7.2007 – ECHA...

a) úpravy v národních jazycích (corrigenda)

b) úpravy příloh - v souladu s „better regulation“ a dalšími předpisy -
jednoznačnost EU práva – stav: http://ec.europa.eu/enterprise/sectors/chemicals/documents/reach/review-annexes/index_en.htm nebo na stránkách ECHA

c) přezkum a podávání zpráv → revize/změny, náhrady/zrušení

Tvorba legislativy na národní úrovni

Centrum pro výzkum
toxických látek
v prostředí

Typy nástrojů na národní úrovni - legislativa

- zákon
- vyhláška
- nařízení vlády
- (usnesení vlády)

- metodický pokyn
- strategie/politika (SPŽP)

- norma
- směrnice
- dobrovolná dohoda / dvojstranná dohoda
- partnerství

- ekonomické nástroje - poplatky, daně, ale také úlevy na daních a jiné pobídky

Struktura legislativy na národní úrovni

- základní členění právních předpisů - podle ústavy ČR - zákonné a podzákonné (prováděcí) + sílu zákona mají též některé mezinárodní smlouvy.

- **Zákonné předpisy**

Zákonnými předpisy jsou **ústavní zákony a zákony**, popř. zákonná opatření Senátu. Nejvyšší právní sílu mají ústavní zákony, které jsou v Parlamentu schvalovány též kvalifikovanou většinou. Ústavní zákon může být změněn nebo zrušen jen ústavním zákonem; ústavní zákon nemůže zrušit ani Ústavní soud.

- **Mezinárodní smlouvy**

Mezinárodní smlouvy jsou tzv. prezidentské (tj. smlouvy, které ratifikuje prezident republiky), vládní a resortní. Podle čl. 10 Ústavy vyhlášené mezinárodní smlouvy, k jejichž ratifikaci dal Parlament ČR souhlas a jimiž je Česká republika vázána, jsou součástí právního řádu České republiky.

- **Podzákonné předpisy**

Podle Ústavy mohou vydávat podzákonné předpisy vláda, ministerstva a jiné správní úřady. Podle čl. 78 Ústavy vláda vydává **nařízení**. Nařízení vlády vydává vláda buď na základě konkrétního zmocnění v zákoně nebo na základě obecného zmocnění obsaženého v Ústavě.

Vyhlášky mohou být vydány jen na základě výslovného zmocnění a jen v mezích zákona, k jehož provedení jsou vydávány.

Vývoj - chemická legislativa v ČR

- První zákon o chemických látkách a chemických přípravcích
č. 157/1998 Sb. o chemických látkách a chemických přípravcích
pokrýval: nebezpečné vlastnosti, výjimky - klasifikace - registrace - obecné podmínky nakládání s nebezpečnými látkami a přípravky (NLP) - balení a označování NLP, bezpečnostní list - povolení/certifikát k nakládání s NLP - uvádění na trh, dovoz a vývoz NLP - evidence a označování NLP - správní úřady
- Nahradil jej nový zákon **č. 356/2003 Sb.** o chemických látkách a chemických přípravcích
harmonizace práva s EU legislativou, přejímání postupů GHS a dalších důležitých principů vedoucích k správnému nakládání s chemickými látkami, převod velkého množství EU směrnic a nařízení k nakládání s chemickými látkami - v souladu s vývojem na mezinárodní úrovni - „chemická bezpečnost“
- Poslední změna - **nový zákon č. 350/2011 Sb. o chemických látkách a chemických směsích** - reakce na přijetí “nařízení o CLP” 1282/2008/EU a další změny v EU legislativě, upravován často každoročně

časová osa!!!

Současná legislativa na národní úrovni

2006 změna v ES

Nařízení REACH (**R**egistration, **E**valuation, **A**uthorization and **R**estriction of **C**hemicals= registrace, hodnocení, povolování a omezování chemických látek, nařízení č. 1907/2006/ES) de facto převedení Agendy 21 do EU úrovně a plnění SAICM

system kontrol chemikálií: používání chemických látek se známými vlastnostmi a to způsobem, který nepoškozuje životní prostředí a lidské zdraví.

2008 – Nařízení o **CLP** (1272/2008/ES) : **mění REACH, přináší** zdokonalení systému klasifikace, značení a balení látek a směsí (tzv. nařízení CLP) – v souladu s principy GHS

→ Zákon o chemických látkách a směsích – 350/2011

+ následující slide

- pozn: podrobnosti k obsahu REACH a CLP - jedna z dalších přednášek

Další související národní legislativa

Zákon o integrované prevenci a omezování znečištění (IPPC) posuzování vybraných průmyslových a zemědělských činností z hlediska ochrany životního prostředí jako celku, včetně zabezpečení takových provozních podmínek, které neumožní přenos znečištění mezi jednotlivými složkami životního prostředí + provoz zařízení na základě nejlepších dostupných technik (BAT),

Zákon o integrovaném registru znečištění - centrální sledování znečišťování životního prostředí

Zákon o posuzování vlivu na životní prostředí (EIA) může být průmyslová aktivita spadající pod tento zákon omezena nebo i nepovolena ještě před tím, než je vůbec povolena její stavba, jestliže její dopad na životní prostředí by byl nepřijatelný.

Zákon o prevenci závažných havárií – prevence havárií s účastí chemických látek, u podniků, v nichž je přítomno velké množství nebezpečných látek, musí být zaveden a udržován systém řízení bezpečnosti. ([více informací - přednáška k EHK OSN](#))

MŽP je v mnoha případech legislativy i MEAs národní kompetentním úřadem či kontaktním místem – Stockholmská úmluva, Rotterdamská úmluva, Basilejská úmluva (CHL), Helsinská úmluva, Aarhuská úmluva, Kjótský protokol, Espoo úmluva... - viz další slide - hráči

Tvorba CZ legislativy – hráči a postup

Oblast chemických látek

Gestoři: MŽP a MPO

1. Vláda schválí věcný záměr - plán legislativních prací vlády - termín a téma
2. Odborný útvar věcného ministerstva vytvoří věcný návrh zákona ve spolupráci s právním odborem ministerstva
3. Vnitřní připomínkové řízení gestora
4. Meziresortní řízení (ostatní ministerstva a instituce)
5. Vláda
6. Parlament – Poslanecká sněmovna, Senát - schválení ve výborech
7. Prezident - podpis/veto
8. Vychází ve Sbírce zákonů - Sb. (V případě mezinárodních smluv – Sbírka mezinárodních smluv (Sb.m.s.), ale tam nejde o body 1-2, začátek je o příprava dokumentu – návrh na ratifikaci úmluvy/změn úmluvy - na základě mezinárodně dojednaného a odsouhlaseného znění a následují kroky 3-8 viz výše)

Struktura legislativních nástrojů

EU legislativa - jak se v ní vyznat?

obecná struktura (EU i mezinárodní legislativa) velmi podobná

1. **Preambule / Odůvodnění**
2. **Vnitřní členění** smlouvy
 - operativní (meritorní) část - články/kapitoly/hlavy..
 - závazky, opatření, jak dosáhnout cíle
 - mechanismy fungování smlouvy
3. **Ustanovení o řešení sporů**, které mohou vzniknout při jejím provádění. – settlements of dispute
4. **Závěrečná ustanovení (protokolární články)**, t.j. ustanovení o vstupu smlouvy v platnost, o trvání platnosti smlouvy, o ukončení její platnosti, o změnách, doplňcích, přílohách a revizi smlouvy.
5. **Přílohy, dodatky, protokoly**

Dotazy?

Děkuji za pozornost!

